

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2003-12-16

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Nina Pripp och regeringsrådet Göran Schäder.

Enligt en lagrådsremiss den 4 december 2003 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (1989:529), och
2. lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Ulrika Sandell och kammarrättsassessorn Maria Braun.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen

Allmänt

Lagrådet har nyligen yttrat sig över ett annat förslag till lag om ändring i utlänningslagen (Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden). Det nu föreliggande förslaget har vissa beröringspunkter med det tidigare granskade. I båda förslagen ändras nämligen hänvisningar till de hinder mot verkställighet av avvisnings- och

utvisningsbeslut som regleras i 8 kap. 1 – 4 §§ utlänningslagen. I det nu granskade förslaget ändras hänvisningarna till ”1 – 4 §§” genomgående till ”1, 2 eller 4 §” med motiveringen att 3 § sedan tidigare är upphävd och att ändringen därför är redaktionell. I den tidigare granskade remissen föreslås emellertid bl.a. att en ny paragraf, 8 kap. 3 §, skall införas i lagen. Och där föreslås att hänvisningarna ibland skall göras till ”1, 2, 3 eller 4 §” och ibland till ”1, 2 eller 4 §”. Lagändringarna föreslås träda i kraft vid skilda tidpunkter: det nu aktuella förslaget den 1 juli 2004 och det tidigare granskade den 1 september samma år. Det innebär att de i förevarande förslag endast redaktionella ändringarna redan efter två månader kommer att ge ett annat materiellt resultat än som varit fallet om den tidigare lydelsen fått stå kvar. Detta förhållande uppmärksammas inte i lagrådsremissens motivtext.

I båda remisserna föreslås ändringar av 4 kap. 12 §. För paragrafens första stycke innebär de att hänvisningen till 8 kap. 1 – 4 §§ från den 1 juli 2004 skall ändras till 8 kap. 1, 2 eller 4 § och från den 1 september 2004 till 8 kap. 1, 2, 3 eller 4 §. Beträffande andra stycket innebär de att det upphör att gälla den 1 juli men åter träder i kraft den 1 september.

Lagförslagen i de båda remisserna fordrar som framgår av det nu anförda en viss samordning. Lagrådet förutsätter att en sådan kommer till stånd under ärendenas fortsatta beredning.

5 kap. 2 a §

Genom bestämmelsen i den nya paragrafens första stycke föreskrivs om skyldighet för en transportör att beträffande utlämning som trans-

porteras till Sverige direkt från en annan stat än en sådan som omfattas av Schengenkonventionen utföra kontroll av innehav av pass och de tillstånd som krävs för att resa in i Sverige. I andra stycket föreslås en bestämmelse om att transportören även skall kontrollera att utlänningen har medel för sin hemresa.

Andra stycket innebär enligt lagrådsremissen (avsnitt 11.2) att en kontrollskyldighet som indirekt framgår av kostnadsansvaret för transportör enligt gällande lydelse av 9 kap. 2 § blir uttryckligen reglerad. Utgångspunkten är därvid att ändring inte görs i nämnda ansvar i vad det omfattar kostnaden för resa från Sverige när utlänningen avvisas på grund av avsaknad av medel för hemresan.

Bestämmelsen om kontroll beträffande medel för hemresa har formulerats som ett helt generellt åliggande för transportören. Något undantag görs således inte för fall då hemresa inte ter sig aktuell vid resan till Sverige, t.ex. när utlänningen vid den tidpunkten redan har beviljats permanent uppehållstillstånd här. Enligt Lagrådets mening bör även sådana situationer beaktas när bestämmelsen utformas. Förslagsvis skulle bestämmelsen kunna ges följande lydelse.

”Transportören skall även, om det inte är obehövt på grund av resultatet av kontroll som utförs enligt första stycket, kontrollera att utlänningen har medel för sin hemresa.”

Rubriken till 10 kap.

Med hänsyn till att de föreslagna nya 10 kap. 9 – 11 §§ gäller annat än påföljder för brott bör enligt Lagrådets mening kapitelrubriken ändras till ”Påföljder för brott m.m.”

10 kap. 9 §

I första stycket första meningen föreslås att en transportör som bryter mot 5 kap. 2 a § första stycket skall betala en särskild avgift. Denna skall enligt andra meningen tas ut sedan ett beslut om avvisning på grund av att utlänningen saknar pass eller de tillstånd som krävs för inresa vunnit laga kraft eller verkställts utan hinder av att beslutet inte vunnit laga kraft. Uttrycket "tas ut" i kombination med "sedan" etc. kan enligt Lagrådets mening uppfattas som endast en uppgift om när i tiden avgiften skall utkrävas och inte, som avsikten är, en förutsättning för avgiftsskyldighet över huvud taget. För skyldigheten att betala en avgift krävs enligt remissen dels att transportören inte fullgjort sin kontrollskyldighet enligt 5 kap. 2 a § första stycket, dels att de omständigheter i övrigt som beskrivs i andra meningen är för handen.

För att ge tydligare uttryck för vad som åsyftas kan första stycket alternativt ges följande lydelse: "En transportör som inte fullgjort sin kontrollskyldighet enligt 5 kap. 2 a § första stycket skall betala en särskild avgift, om beslut om avvisning meddelats på grund av att utlänningen saknar pass eller de tillstånd som krävs för inresa och beslutet vunnit laga kraft eller verkställts trots att det inte vunnit laga kraft."

10 kap. 11 §

I det föreslagna tredje stycket hänvisas till att det i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. finns bestämmelser om indrivning av sådana särskilda avgifter som en transportör skall kunna åläggas att betala om han inte fullgör sin kontrollskyldighet beträffan-

de resenärers pass m.m. Den nämnda lagen gäller enligt 1 § vid handläggning hos kronofogdemyndigheterna av allmänna mål om verkställighet enligt utsökningsbalken. Allmänt mål är enligt 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken mål om uttagande av bl.a. avgift som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom samt, enligt vad regeringen närmare föreskriver, annan liknande fordran som staten eller en kommun har rätt till. Regeringsföreskrifter om vilka mål som skall handläggas som allmänt mål finns i 1 kap. 2 § utsökningsförordningen (1981:981). Enligt 1 kap. 6 § utsökningsbalken kan det vidare i annan lag föreskrivas att även mål om uttagande av någon annan fordran än som där nämns skall vara allmänt mål.

Det föreslås inte att den nu införda särskilda avgiften skall få utsökas utan föregående dom. Mål om avgifter enligt utlänningslagen nämns inte i 1 kap. 2 § utsökningsförordningen. Lagen om indrivning av statliga fordringar m.m. blir därför inte utan vidare tillämplig i mål om sådana avgifter.

Det framgår inte av lagrådsremissen om regeringen har för avsikt att föra in mål om avgifter enligt utlänningslagen i uppräkningsdelen av allmänna mål i 1 kap. 2 § utsökningsförordningen. Ett alternativt sätt att göra lagen om indrivning av statliga fordringar m.m. tillämplig skulle kunna vara att som i t.ex. 17 § andra stycket lagen (1989:41) om TV-avgift föreskriva att mål om avgifter handläggs som allmänt mål hos kronofogdemyndigheten.

Tredje stycket skulle då kunna ges förslagsvis följande lydelse.

”Mål om uttagande av avgift handläggs som allmänt mål enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om mottagande av asylsökande
m.fl.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.